

Llengua i Literatura Catalana i Espanyola i la seva Didàctica

2015/2016

Codi: 42094

Crèdits: 27

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
4310486 Formació de Professorat d'Educació Secundària Obligatòria i Batxillerat, Formació Professional i Ensenyaments d'Idiomes	OT	0	A

Professor de contacte

Nom: Ana Maria Margallo Gonzalez

Correu electrònic: AnaMaria.Margallo@uab.cat

Utilització de llengües

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Equip docent

Jaume Aulet Amela

Anna Cros Alavedra

Montserrat Vilà Santasusana

Lourdes Aguilar Cuevas

Francisca Montiel Rayo

Cecilio Garriga Escribano

Carme Duran Solà

Oriol Pallarés Monge

Maria Neus Real Mercadal

Prerequisits

No es contemplen.

Objectius

Es considera que els estudiants del Màster Universitari en Formació de Professorat de Secundària (Mòdul específic de Llengua i Literatura Catalana) tenen una formació lingüística en llengua catalana de nivell de grau universitari. En funció d'aquesta premissa i tenint en compte els continguts i els objectius del "Bloc genèric" del Màster i els continguts i els objectius dels "Complements de formació de llengua catalana" del "Bloc específic", considerem que els objectius formatius de l'assignatura "Llengua i literatura catalana i la seva didàctica" es poden formular com a la capacitat dels estudiants per a:

- L'anàlisi crítica del desenvolupament de la docència de la llengua catalana i de les bones practiques
- La implementació de propostes docents innovadores en l'àmbit de la didàctica de la llengua catalana
- La identificació dels problemes relatius a l'ensenyament i l'aprenentatge de la llengua catalana i el plantejament de solucions alternatives
- La implementació de metodologies i tècniques bàsiques d'investigació i avaluació educatives, i el disseny i l'avaluació de projectes d'investigació, innovació i avaluació en l'àmbit de la didàctica de la llengua catalana.
- La transformació dels currículums en programes d'activitats i de treball
- La selecció i elaboració de materials educatius en l'àmbit de la didàctica de la llengua catalana
- El foment de contextos que facilitin l'aprenentatge i en què es valorin les aportacions dels alumnes.
- La integració de la formació en comunicació audiovisual i multimèdia en els processos d'ensenyament i

aprenentatge de la llengua catalana.

- La implementació d'estratègies i tècniques d'avaluació i el tractament de l'avaluació com a un instrument de regulació i d'estímul per a l'esforç.

Igualment, es considera que els estudiants del Màster tenen formació en l'àmbit de la llengua i la literatura espanyola. Es tracta, doncs, d'ampliar i actualitzar els seus coneixements tenint en compte les necessitats de la seva futura tasca com a docents de l'àmbit d'aquesta matèria en l'Ensenyament Secundari Obligatori.

Objectius:

- Conèixer i aplicar propostes innovadores en l'àmbit de l'ensenyament de la literatura i del comentari literari de textos de diferents èpoques i gèneres. Analitzar críticament el lloc que ocupa el comentari de textos literaris en la educació secundària obligatòria i en el batxillerat.

- Conèixer i aplicar propostes innovadores en l'àmbit de l'ensenyament de la llengua i del comentari lingüístic de textos orals i escrits. Analitzar críticament el lloc que ocupa el comentari lingüístic de textos en la educació secundària obligatòria i en el batxillerat.

- Identificar els problemes relatius a l'ensenyament i aprenentatge de la llengua i la literatura i del comentari de textos i plantejar-ne alternatives i solucions.

- Conèixer els enfocaments actuals del tractament del multilingüisme des d'una perspectiva lingüística i cultural i reflexionar sobre el contacte de llengües a Catalunya així com sobre el seu tractament en l'ensenyament de la llengua i la literatura.

- Conèixer i aplicar de forma innovadora i crítica els instruments que avui en dia ofereixen les TIC per a l'ensenyament de la llengua i la literatura catalana i espanyola.

Competències

- Buscar, obtenir, processar i comunicar informació (oral, impresa, audiovisual, digital o multimèdia), transformar-la en coneixement i aplicar-la en els processos d'ensenyament-aprenentatge en les matèries pròpies de la especialització cursada.
- Comunicar-se de manera efectiva, tant de manera verbal com no verbal.
- Concretar el currículum que es vagi a implantar en un centre docent participant en la planificació col·lectiva del mateix, desenvolupar i aplicar metodologies didàctiques tant grupals com personalitzades, adaptades a la diversitat dels estudiants.
- Conèixer els continguts curriculars de les matèries relatives a la especialització docent corresponent, així com el cos de coneixements didàctics al voltant als processos d'ensenyament-aprenentatge respectius.
- Conèixer els processos d'interacció i comunicació a l'aula, dominar destreses i habilitats socials necessàries per a fomentar l'aprenentatge i la convivència a l'aula, i abordar problemes de disciplina i resolució de conflictes.
- "Dissenyar i realitzar activitats formals i no formals que contribueixin a fer del centre un lloc de participació i cultura en el entorn on estigui ubicat; desenvolupar les funcions de tutoria i d'orientació dels estudiants de manera col·laborativa i coordinada; participar en l'avaluació, investigació i innovació dels processos d'ensenyament-aprenentatge."
- Fer un ús eficaç i integrat de les tecnologies de la informació i la comunicació.
- Generar propostes innovadores i competitives en l'activitat professional i en la investigació.
- Interpretar les diferents necessitats educatives dels alumnes amb la finalitat de proposar les accions educatives més adequades.
- Planificar, desenvolupar i avaluar el procés d'ensenyament-aprenentatge potenciant processos educatius que facilitin l'adquisició de les competències pròpies dels respectius ensenyaments, atenent al nivell i formació prèvia dels estudiants així com la orientació dels mateixos tant individualment com en col·laboració amb altres docents i professionals del centre.
- Posseir les habilitats d'aprenentatge necessàries per a poder realitzar una formació contínua tant en els continguts i la didàctica de l'especialitat, com en els aspectes generals de la funció docent.

Resultats d'aprenentatge

1. Buscar, obtenir, processar i comunicar informació (oral, impresa, audiovisual, digital o multimèdia), transformar-la en coneixement i aplicar-la en els processos d'ensenyament-aprenentatge en les matèries pròpies de la especialització cursada.
2. Comunicar-se de forma efectiva, tant verbal com no verbalment.
3. Conèixer els processos d'interacció i comunicació a l'aula, dominar destreses i habilitats socials necessàries per a fomentar l'aprenentatge i la convivència a l'aula, i abordar problemes de disciplina i resolució de conflictes.
4. Demostrar que coneix contextos i situacions en que s'utilitzen i s'apliquen el català i l'espanyol en l'ensenyament de secundària, destacant el seu caràcter funcional.
5. Demostrar que coneix el valor formatiu i cultural del català i de l'espanyol i dels continguts d'aquestes disciplines que s'imparteixen en l'Educació Secundària Obligatòria i en el Batxillerat, i integrar aquests continguts en el marc de la ciència i de la cultura.
6. Demostrar que coneix els currículums de català i espanyol de la ESO i del Batxillerat.
7. Demostrar que coneix els desenvolupaments teòrico-pràctics de l'ensenyament i el aprenentatge del català i de l'espanyol.
8. Demostrar que coneix i que sap aplicar propostes docents innovadores a l'àmbit del català i l'espanyol.
9. Demostrar que coneix la història i els desenvolupaments recents del català i de l'espanyol i les seves perspectives per a transmetre una visió dinàmica de les mateixes.
10. Entendre l'avaluació com un instrument de regulació i d'estímul a l'esforç, i conèixer i desenvolupar estratègies i tècniques per a l'avaluació de l'aprenentatge del català i l'espanyol.
11. Generar propostes innovadores i competitives a l'activitat professional i a la investigació.
12. Identificar els problemes relatius a l'ensenyament i aprenentatge del català i l'espanyol i plantejar possibles alternatives i solucions.
13. Interpretar les diferents necessitats educatives dels alumnes amb la finalitat de proposar les accions educatives més adequades.
14. Posseir les habilitats d'aprenentatges necessàries per a poder realitzar una formació contínua tant en els continguts i la didàctica de l'especialitat, com en els aspectes generals de la funció docent.
15. Seleccionar, utilitzar i elaborar materials per a l'ensenyament del català i l'espanyol.
16. Transformar els currículums de català i espanyol en seqüències d'activitats d'aprenentatge i programes de treball.
17. Utilitzar les tecnologies de la informació i la comunicació e integrar-les en el procés d'ensenyament-aprenentatge del català i l'espanyol.

Continguts

Mòdul específic

I. Innovació docent i recerca educativa (6 cr)

Activitats i dinàmiques d'aula (2cr)

- El tractament integrat de llengües. Els programes plurilingües.
- L'aula com a espai social d'aprenentatge: dinàmiques de treball i estratègies didàctiques
- Les activitats a l'aula. Tipologia de tasques i activitats comunicatives.
- La sessió de classe: La gestió del temps i l'espai.
- Les noves tecnologies com a facilitadores de l'aprenentatge en general i com a facilitadores de la comunicació i la interacció
- Oportunitats i reptes de futur en la feina del professor/a de llengua

Disseny de Seqüències didàctiques i innovació (4cr)

- Seqüències didàctiques per a l'ensenyament i l'aprenentatge de les llengües i literatures: fonaments teòrics i criteris per a la seva implementació a les aules
- Fases de preparació en el disseny de Seqüències didàctiques de llengua i literatura
- Les activitats per a l'ensenyament de la llengua i la literatura.
- L'avaluació a l'àrea de llengua i literatura: objectius, fonaments, funcions i instruments
- L'observació a l'aula com a instrument per a la reflexió i autoformació del professorat.

II. Ensenyament i aprenentatge de la llengua i la literatura (9 cr)

Ensenyament i aprenentatge de la literatura (2cr)

- L'evolució de l'ensenyament literari. La funció atribuïda a l'ensenyament literari, la composició del corpus d'obres i les activitats escolars al llarg del temps.
- L'evolució de la competència literària dels aprenents.
- Els eixos de l'educació literària. L'accés al text. L'aprenentatge del funcionament literari. La interpretació cultural. Les relacions entre textos i sistemes fictivals.
- La producció literària i fictival específica per a adolescents.

Ensenyament i aprenentatge de la lectura (2cr)

- L'evolució de la concepció de la lectura i de les seves formes d'ensenyament.
- El desenvolupament de la competència lectora. La lectura com a sistema interpretatiu. Els processos lectors i els coneixements implicats.
- L'ensenyament de la comprensió lectora. Les practiques escolars de lectura. La lectura de textos expositius. La lectura de textos multimodals i d'hipertextos.
- La formació d'hàbits de lectura

Ensenyament i aprenentatge de la gramàtica (2cr)

- Ús de les llengües i activitat metalingüística
- Els conceptes gramaticals dels alumnes. Gramàtica i plurilingüisme
- La transposició didàctica: els continguts de l'ensenyament de la gramàtica
- L'ensenyament i aprenentatge de la reflexió gramatical i l'ús de les llengües
- Programació i metodologia de l'ensenyament de la gramàtica.

Ensenyament i aprenentatge de l'escriptura i de la llengua oral (3cr)

- Concepcions sobre l'escriptura. Caracterització de les llengua escrita.
- L'escriptura com a activitat social i situada. Gèneres discursius i sabers implicats en el domini de l'escriptura.
- Criteris generals per a la programació de l'ensenyament de la composició escrita.
- El paper de l'ortografia en la composició escrita. La planificació de l'ensenyament de la composició escrita.
- L'avaluació de i en l'aprenentatge de la composició escrita.
- L'ensenyament i l'aprenentatge de la llengua oral formal

- Els gèneres discursius orals formals (monològics i dialògics).
- El treball a partir de seqüències didàctiques.
- L'avaluació de la llengua oral

III. Complementos de formació en castellà (6 cr)

CONTINGUTS PER A GRADUATS EN LLENGUA I LITERATURA CATALANES

1. Lengua española.

1.1. Obras de referencia sobre cuestiones lingüísticas en español. Gramáticas y ortografías. Instrumentos lexicográficos. Libros de estilo. Recursos en la red.

1.2. Articulación y pronunciación del español. Elección de la norma de pronunciación. El tratamiento de la variedad lingüística en la norma. Los rasgos prosódicos. El castellano hablado en Cataluña: características fonéticas y prosódicas.

1.3. Cuestiones morfosintácticas para la mejora de la expresión oral y escrita. Problemas de género y número en español. La expresión de la simultaneidad, la anterioridad y la posterioridad en el sistema verbal del español. El orden de los elementos oracionales. El castellano hablado en Cataluña: características morfosintácticas.

1.4. Condiciones de uso de las palabras: propiedades gramaticales, condiciones culturales y variación léxica. Coherencia dialectal en el uso del léxico del español. El castellano hablado en Cataluña: características léxicas.

1. Literatura española: temas universales y tópicos literarios.

2.1. El tema de la vida en la poesía barroca: Francisco de Quevedo.

2.2. El tema del amor en la narrativa decimonónica: Benito Pérez Galdós.

2.3. El tema de la muerte en el teatro del siglo XX: *La dama del alba*, de Alejandro Casona.

CONTINGUTS PER A TOT EL GRUP

1. Literatura española: de la literatura de posguerra a la literatura actual.

3.1. La poesía de la experiencia: Luis García Montero.

3.2. Historia, presente y verdad: El teatro de Juan Mayorga.

3.3. La narrativa breve de Cristina Fernández Cubas.

3.4. Una novela sobre la crisis económica: *En la orilla*, de Rafael Chirbes

1. Lengua española.

4.1. Características de la conversación espontánea

4.2. Interferencias de la conversación espontánea en la oralidad formal y en la escritura

4.3. Los textos multimodales: la articulación entre lo verbal y lo no verbal

4.4. La publicidad como ejemplo de texto multimodal

4.5. Los textos científicos y académicos.

1. Jornadas GrOC

Las Jornadas GrOC (Gramàtica orientada a les competències) se celebrarán los días 4 y 5 de febrero de 2016 en la Facultat de Filosofia i Lletres de la UAB^[1]. Se trata de una serie de conferencias y talleres dirigidos a profesores de Educación Secundaria. Se recomienda a los estudiantes del Máster a asistir a todas las Jornadas, pero deberá seleccionar dos de las sesiones para resumir su contenido y entregarlo para su evaluación.

---

[1] <http://www.edugroc.com/catal%C3%A0/jornades-2015/programa-de-les-jornades/>

IV. Complementos de formación en català (6 cr.)

ASPECTES LITERARIS

- La importància de la literatura en el món contemporani.

- La constitució de cànons literaris en relació a l'ensenyament.
- Les lectures a l'ESO i al Batxillerat. Una via per a l'anàlisi literària
- Els lligams entre literatura nacional i literatura universal.
- Les transformacions de les obres: traduccions, adaptacions juvenils, adaptacions a d'altres gèneres o codis.
- Aspectes de retòrica, declamació i oratòria aplicats a la pràctica professional docent. La pràctica de l'escriptura literària i la seva relació amb l'ensenyament.

ASPECTES LINGÜÍSTICS

- Models teòrics lingüístics que fonamenten les opcions curriculars de l'ensenyament de la llengua.
- La pragmàtica i l'anàlisi del discurs en l'estudi de les situacions comunicatives a l'aula.
- Coneixements gramaticals i reflexió sobre els usos lingüístics i discursius en relació al sistema lingüístic.
- Usos lingüístics en contextos acadèmics: domini oral i escrit de la llengua; norma, correcció i adequació.
- Observació i anàlisi de comentaris de text en funció dels seus contextos i dels paràmetres discursius de la seva producció. Lectura compartida de textos i construcció de les representacions de cada lector.
- Tècniques i metodologies del treball científic. les noves tecnologies aplicades a les humanitats.

EI MULTILINGÜISME ALS PAÏSOS CATALANS

- Tipologia lingüística.
- Anàlisi contrastiva dels sistemes lingüístics.
- Enfocaments teòrics i anàlisi de casos sobre la realitat antropològica, sociocultural i sociolingüística.
- La realitat sociolingüística als Països Catalans. La legislació lingüística.

Metodologia

Tipus: Presencial i dirigida

Magistral/expositiva. Anàlisi de casos i presentació d'exemples. Comentari de textos. Anàlisi i discussió de propostes didàctiques.

Tipus: Supervisades

Tutories col·lectives i individuals.

Tipus: Autònomes

Estudi personal. Lectures i treball sobre les lectures. Activitats pràctiques i propostes didàctiques (individuals i en grup).

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Presencial i dirigida	175,5	7,02	
Tipus: Supervisades			
Supervisades	175,5	7,02	
Tipus: Autònomes			
Autònomes	324	12,96	

Avaluació

Consideracions generals

L'assistència a les classes és obligatòria. L'estudiant ha d'assistir a un mínim d'un **80% de les sessions completes** de cada un dels professors que intervénen al Mòdul. En cas contrari es considerarà "no presentat".

Per aprovar el mòdul Llengua i Literatura catalana i espanyola i la seva didàctica cal haver aprovat cada un dels Blocs de continguts i cada una de les temàtiques que els configuren i que es cursaran de forma independent.

El detall de l'avaluació de cada temàtica es proporcionarà amb el programa a l'inici de curs.

L'avaluació sumativa de cada una de les temàtiques de cada bloc inclou activitats en grup i activitats individuals. Per poder fer mitjana s'ha de treure com a mínim un 4 de cada una de les activitats previstes per a ser avaluades i que el professorat indicarà prèviament.

Al llarg de la part del mòdul que cada professor/a imparteix, es poden demanar tasques complementàries sense haver de ser considerades necessàriament tasques d'avaluació, però sí de lliurament obligatori.

El lliurament de treballs es realitzarà prioritàriament per la via del campus virtual. Es podran habilitar altres vies de lliurament, previ acord amb el professorat, informades via presencial a la classe i via campus virtual. No s'acceptaran treballs lliurats per vies no acordades amb el professor/a ni tampoc els treballs amb formats incorrectes, que no incloguin el nom dels autors i la temàtica a la que fan referència o que s'enviïn fora de termini.

Els treballs i els exàmens es retornaran revisats pel professor/a com a màxim 1 mes després del seu lliurament o realització.

D'acord a la normativa UAB, el plagi o còpia d'algun treball es penalitzarà amb un 0 com a qualificació, perdent la possibilitat de recuperar-la, tant si és un treball individual com en grup (en aquest cas, tots els membres del grup tindran un 0).

Si durant la realització d'un treball individual a classe, el professor/a considera que un estudiant està intentant copiar o se li descobreix algun tipus de document o dispositiu no autoritzat pel professorat, es qualificarà el mateix amb un 0, sense opció de recuperació.

La qualificació final del mòdul Llengua i Literatura catalana i espanyola i la seva didàctica tindrà en compte:

- Haver aprovat tots els blocs de continguts cursats de forma independent
- El compliment dels criteris d'assistència
- El lliurament de les tasques proposades en el termini indicat
- L'absència de plagi d'acord amb les indicacions esmentades en els punts anteriors

Avaluació de les matèries

I. Innovació docent i recerca educativa (6 cr)

Activitats i dinàmiques d'aula (2cr)

Treball en grup gran: Portafoli en format web de recursos i eines didàctiques útils per a l'ensenyament de llengües.

En format web.

Elaborat per tot el grup sencer de forma col·laborativa.

Ha d'incloure recursos didàctics per a l'ensenyament i aprenentatge de llengües.

Els recursos han d'haver estat ben seleccionats i justificats.

Disseny de Seqüències didàctiques i innovació (4cr)

Diari d'aprenentatge que pot incloure exercicis realitzats a classe.

II. Ensenyament i aprenentatge de la llengua i la literatura (9cr)

Ensenyament i aprenentatge de la literatura (2cr)

Top ten. Lectura de narracions per a adolescents, participació en el fòrum i treball valoratiu (individual).

Treball escrit de programació de la lectura literària, exercicis i presentacions a classe (grup).

Ensenyament i aprenentatge de la lectura (2cr)

Activitat d'observació d'una pràctica de lectura

Ensenyament i aprenentatge de l'escriptura i de la llengua oral (3cr)

Treball d'anàlisi i de reflexió sobre propostes pràctiques d'ensenyament i aprenentatge de la composició escrita. Per a la nota final individual es tindran en compte les intervencions al fòrum i les activitats de classe.

Assistència i participació en activitats.

Ensenyament i aprenentatge de la gramàtica (2cr)

Per a la nota final, es tindran en compte les intervencions al fòrum i les activitats de classe.

III. Complementos de formació en castellà (6 cr)

Sesiones para graduados en Llengua i Literatura Catalana:

La evaluación de estas sesiones se efectuará a partir de la realización de un ejercicio muy concreto (breve reseña de un artículo no demasiado extenso, comentario de un texto, comparación entre dos poemas, comentario de un fenómeno lingüístico típico...) cuya extensión no debería superar las dos páginas.

Sesiones para todo el grupo:

Los alumnos elegirán si quieren realizar un ejercicio de lengua o de literatura de entre las posibilidades que les ofrecerán los profesores desde cada una de las dos áreas.

Asistencia a las Jornadas GrOC

La evaluación consistirá en la elaboración de un resumen de dos de las sesiones de las Jornadas a las que, como mínimo, deberá asistir el alumnado (1 página cada resumen).

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Avaluació de Complementos de formació en català i castellà	45%	0	0	1, 2, 5, 6, 7, 9, 15
Avaluació d'Ensenyament i aprenentatge de la llengüa i la literatura	33%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17
Avaluació d'Innovació docent i recerca educativa	22%	0	0	1, 3, 4, 6, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17

Bibliografia

Bibliografia de Innovació docent i Ensenyament i aprenentatge de la llengua i la literatura

ADELL, P. (2009) La correcció i l'avaluació dels escrits segons la veu del professorat. *Articles de Didàctica de la Llengua i la Literatura*, 47 : 73-84

BRONCKART, J.P.; PLAZAOLA, I (2000) La transposició didàctica. Història i perspectives d'una problemàtica fundacional. A Camps, A.; Ferrer, M. (coord.) *Gramàtica a l'Aula*. Barcelona: Graó. (39-63)

CAMPS, A (1998) L'ensenyament de la gramàtica. A Camps, A. i T.Colomer (coord.) *L'ensenyament i l'aprenentatge de la llengua i la literatura en l'educació secundària*. Barcelona: ICE / Horsori (105-126)

CAMPS, A. (2000) Aprendre gramàtica. A Camps, A.; Ferrer, M. (coord) *Gramàtica a l'aula*. Barcelona.Graó (pp. 101 - 118)CAMPS, A. (1994): "Projectes de llengua entre la teoria i la pràctica", *Articles de Didàctica de la Llengua i la Literatura*, 2, 7-20.

CAMPS, A. (comp.) (2003) *Seqüències didàctiques per aprendre a escriure*. Barcelona: Graó

CAMPS, A. (coord) (2005) *Bases per a l'ensenyament de la gramàtica*. Barcelona: Graó.

CAMPS, A. i T.COLOMER (coord.) (1998) *L'ensenyament i l'aprenentatge de la llengua i la literatura en l'educació secundària*. Barcelona: ICE / Horsori (105-126)

CAMPS, A.; COLOMER, T. (1991). *Ensenyar a llegir, ensenyar a comprendre*. Barcelona: Edicions 62.

CAMPS, A.; F.ZAYAS (coord.) *Seqüències didàctiques per aprendre gramàtica*. Barcelona: Graó.

CHAROLLES, M. and B. COMBETTES (2004). De la frase al discurs: ruptura i continuïtat.*Articles de Didàctica de la Llengua i de la Literatura*, 33: 79-105.

CHARTIER, A.M. (2004): *Enseñar a leer y escribir. Una aproximación histórica*. México:Fondo de Cultura Económica.

COLOMER, T. (2006): *Andar entre libros. La lectura literaria en la escuela*. México:Fondo de Cultura Económica. 2ed.

COLOMER, T. (coord) (2008): *Lectures adolescents*. Barcelona: Graó.

Consell Assessor de la llengua a l'escola (2007): "El Projecte Lingüístic de Centre" a Conclusions de la comissió del projecte lingüístic de centre (pdf que es pot descarregar a:

http://www20.gencat.cat/docs/Educacio/Documents/ARXIUS/consell-comissio_projecte.pdf

DABÈNE, L. (1992) El desarrollo de la conciencia metalingüística: un objetivo común para la enseñanza. De la lengua materna y de las lenguas extranjeras. *Repères*, 6

Direcció general de l'Educació Bàsica i el Bartsillerat: Currículum i Organització.

<http://phobos.xtec.cat/edubib/intranet/index.php> (pàgina on es troben tots els documents oficials i el del desplegament del

DURÁN, C. (2010): "Les competències i l'ensenyament de la gramàtica" a *Articles de Didàctica de la Llengua i la Literatura*, 51. p. 36-50. currículum)

FERRER, M. (2001) Libros de texto y ciencias del lenguaje. Cómo incorporan los libros de texto el resultado de las investigaciones. A Camps, A.(coord.) El aula como espacio de investigación y rreflexión. Barcelona: Graó. (209-223)

FERRER, M.; ZAYAS, F. (1995) Diversitat discursiva i planificació de continguts. *Articles*, 4, 1995, 17-28.

GUASCH, O. (2004) Hablar para escribir. A AA.VV. La composición escrita (de 3 a 16 años). Barcelona: Graó. (39-44).

GUASCH, O. (2004) Escribir en una segunda lengua: un doble reto. *Textos de Didàctica de la Lengua y la Literatura*, 37, 76-88, 2004

Las bibliotecas escolares en España. Análisis y recomendaciones. Madrid:Fundación Germán Sánchez Ruipérez-IDEA, 2005.

LERNER, D. (2001): *Leer y escribir en la escuela: lo real, lo posible y lo necesario*. México:Fondo de Cultura Económica

MEEK, M. (2004): *En torno a la cultura escrita*. México:Fondo de Cultura Económica.

MILIAN GUBERN, M. (2000) Materials per a la formació dels ensenyants. A Camps, A.; Ferrer, M. (coord.) Gramàtica a l'Aula. Barcelona: Graó. (77-95)

MILIAN GUBERN, M. (2005). Parlar per fer gramàtica. *Articles de Didàctica de la Llengua i de la Literatura*, 37: 11-30.

MILIAN, M. (2009) Parlem d'ortografia: què és, com s'aprèn i com s'enseny. *Articles de Didàctica de la Llengua i la Literatura*, 48

Milian, M. (2010) "L'ensenyament de la composició escrita" A. Camps. (coord) *Didàctica de la Llengua i la Literatura*, Barcelona: Graó, Formació del professorat. Educació secundària, 11, vol.II.MILIAN, M. (1993) Las actividades de escritura en las áreas curriculares no lingüísticas. *Aula*, 14, 34-39.

MILLÁN, J.A. (coord.) (2008): *La lectura en España. Informe 2008*. Madrid:Federación de Gremios de Editores de España.

MORENO, V. (2004): *Lectores competentes*. Madrid: Anaya.

NOGUEROL, A. i altres (2005): "Ensenyar i aprendre llengua i comunicació en una societat multilingüe i multicultural", en les *Conclusions del Debat Curricular* (pdf que es pot descarregar a http://xtec.net/e13_debatcurricular/docs/1.llenguatge.pdf)

NOGUEROL, A. (2009): "Cap a una nova visió de la programació escolar" a *Guix* (en premsa)

PÉREZ, A. (2008): "La naturaleza de las competencias básicas y sus aplicaciones pedagógicas" en *Cuadernos de Educación 1*. (pdf que es pot descarregar a: <http://213.0.8.18/portal/Educantabria/Congreso%20Competencias%20Basicas/index.html>)

RIBAS, T. (1996). "Los instrumentos de evaluación formativa en una secuencia didáctica de composición escrita." *Cultura y Educación*(2): 79-91.

RIBAS, T. (1997) Evaluar en la clase de lengua: cómo el alumno gestiona su proceso de escritura. *Textos de Didáctica de la Lengua y la Literatura*, 11, 53-65

RIBAS, T. (1997): "Evaluar en la clase de lengua: cómo el alumno gestiona su proceso de escritura", *Textos de Didáctica de la Lengua y la Literatura*, 11, 53-65.

Ribas, T. (2001) Què pot aportar l'avaluació formativa a l'ensenyament i l'aprenentatge de l'escriptura? . *Articles de Didáctica de la Llengua i la Literatura*, 25, 31-41
RIBAS, T. (2009): "L'avaluació i l'ensenyament de llengües: dos àmbits que s'aproximen", *Articles de Didáctica de la Llengua i la Literatura*, 47, 10-25.

ROUXEL, A. (1996): *Enseigner la lecture littéraire* .Rennes:Presses Universitaires de Rennes "Didact. Français".

ZAYAS, F. (2004). Cap a una gramàtica pedagògica. *Articles de Didáctica de la Llengua i de la Literatura*, 33: 9-26.

ZAYAS, F. (2012) "Los géneros discursivos y la enseñanza de la composición escrita". *Revista Iberoamericana de Educación*, 59, 66-85.

www.pangea.org/gretel-uab

www.xtec.cat

www.plec.es

www.fundaciongsr.es/catalog

Bibliografía de Complementos de formación

ABASCAL, Mª Dolores, BENEITO, J.M. y VALERO, Filomena (1997) *Hablar y escuchar. Una propuesta para la expresión oral en la Enseñanza Secundaria*. Barcelona: Octaedro.

ARCONADA MELERO, Miguel Ángel (2006) *Cómo trabajar la publicidad en el aula. Competencia comunicativa y textos publicitarios*. Barcelona: Graó.

BASSOLS, M. Margarida i Anna M. TORRENT (1996) *Modelos textuales. Teoría y Práctica*. Vic: EUMO, 1997.

CALSAMIGLIA, Helena y TUSÓN, Amparo (2007 [1999]) *Las cosas del decir. Manual de análisis del discurso*. Barcelona: Ariel.

Caplletra, 35 (tardor 2003). Volum monogràfic sobre adquisició de llengües coordinat per Llorenç Comajuan i Manuel Pérez Saldanya.

Camps, A. & M. Ferrer (coords.) (2000), *Gramàtica a l'aula*. Barcelona, Graó.

CASSANY, Daniel, LUNA, Marta, y SANZ (1994) Glòria, *Enseñar lengua* Barcelona: Graó. Reimpresión, 2002.

Cuenca, M.J. (1992), *Teorías gramaticales i ensenyament de llengües*. València, Tàndem.

Ellis, N. ed. (1994), *Implicit and Explicit Learning of Languages*. London: Academic Press.

JOVER, Guadalupe y GARCÍA, José María (2009) *Hablar, escuchar, conversar. Teoría y práctica de la conversación en las aulas*. Barcelona: Octaedro.

LAKOFF, George y Mark JOHNSON (1980) *Metáforas de la vida cotidiana*, Madrid: Cátedra, 2001.

LOMAS, Carlos, coord. (1996) *La educación lingüística y literaria en la enseñanza secundaria*. Barcelona: ICE / Horsori.

Macià Guilà, J. & J. Solà (eds.), (2000), *La terminologia lingüística en l'ensenyament secundari. Propostes pràctiques*. Barcelona, Graó.

NIETO GIL, Jesus M. (2008) *Aprovechamiento didáctico de internet*. Madrid: CCS.

Payrató, Ll. (1985), *La interferència lingüística*. Barcelona, Curial.

PÉREZ ROMERO, Francisca y TERRÓN BLANCO, José Luis (2005) *La redacción en el aula*, Madrid: Síntesis.

UNAMUNO, Virginia (2003) *lengua, escuela y diversidad sociocultural. Hacia una educación lingüística crítica*. Barcelona: Graó.

VILÀ, Montserrat (2005) *El discurso oral formal. Contenidos de aprendizaje y secuencias didácticas*. Barcelona: Graó.

Textos de Didáctica de la Lengua y de la Literatura. Barcelona: Graó.

nº 44: *La construcción del hábito lector*.

nº 48: *Currículo y educación lingüística*.

nº 50: *Lectura y escritura de textos académicos*.

nº 52: *El comentario de textos*.

Recursos "on line":

<http://cvc.cervantes.es/>

<http://teatroeducacion.ning.com/>

<http://www.elcastellano.org>

http://www.virtual-spain.com/literatura_espanola.html

<http://www.spanisharts.com>

<http://pot-pourri.fltr.ucl.ac.be/gra/>

<http://www.rinconcastellano.com/>

<http://lenguayliteratura.org>

<http://www.lenguaensecundaria.com>